

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška, soudkyně zpravodajky Mgr. Sylvy Šiškeové a soudce JUDr. Filipa Dienstbiera v právní věci žalobkyně: **V. M.**, zastoupené Mgr. Tomášem Nachtigallem, advokátem, se sídlem Pravdova 1077, Sušice, proti žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**, se sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, Praha 4, týkající se řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 18. 9. 2018, č. j. MV-115013-3/SO-2017, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 12. 2019, č. j. 57 A 166/2018 – 86

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 12. 2019, č. j. 57 A 166/2018 – 86 **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Rozhodnutím žalované uvedeným v záhlaví tohoto rozsudku bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzeno rozhodnutí Ministerstva vnitra, jímž byla zamítnuta žádost žalobkyně o prodloužení doby platnosti zaměstnanecké karty.

[2] Proti rozhodnutí žalované podala žalobkyně žalobu k Městskému soudu v Praze, který konstatoval svou místní nepříslušnost a věc postoupil Krajskému soudu v Plzni.

[3] Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 12. 2018, č. j. 57 A 166/2018 – 38, byla zamítnuta žádost žalobkyně o osvobození od soudních poplatků i návrh žalobkyně na ustanovení zástupce.

[4] Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 1. 2019, č. j. 57 A 166/2018 – 47, byl žalobě přiznán odkladný účinek.

[5] K výzvě krajského soudu podle § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) stěžovatelka výslovně uvedla, že se chce účastnit soudního jednání a nesouhlasí s rozhodnutím ve věci samé bez nařízení jednání. Krajský soud nařídil jednání na 10. 12. 2019; vyrozumění o nařízení jednání bylo žalobkyni doručeno dne 9. 10. 2019.

[6] Dne 6. 12. 2019 byla krajskému soudu doručena žádost o odročení jednání podaná tehdejším zástupcem žalobkyně A. V., který žalobkyni zastupoval jako obecný zmocněnec. Současně byla doložena plná moc udělená obecnému zmocněnci datovaná 28. 11. 2019. Žádost o odročení byla odůvodněna zhoršením zdravotního stavu zástupce žalobkyně v důsledku Crohnovy choroby.

[7] Krajský soud dne 9. 12. 2019 požádal zástupce žalobkyně o doložení skutečnosti, že mu jeho zdravotní obtíže znemožňují účast na jednání soudu. Zástupce žalobkyně ještě téhož dne zaslal soudu aktuální lékařskou zprávu lékařky z oboru gastroenterologie, z níž vyplývala dietní omezení a nařízený klidový režim v důsledku průjemovité příčiny zhoršení zdravotního stavu.

[8] Krajský soud na lékařskou zprávu obratem reagoval opětovnou výzvou k neprodlené specifikaci, jaké zcela konkrétní skutečnosti brání zástupci žalobkyně v účasti na jednání, přičemž lékařskou zprávu označil za nedostatečnou. Zástupce žalobkyně reagoval sdělením, že se necítí být zdravotně způsobilý účastnit se jednání, neboť je oslabený, neschopný absolvovat 140 km cestu do místa jednání s ohledem na častou potřebu navštěvovat toaletu. Současně vyslovil obavu, že je zde riziko poškození práv žalobkyně a požádal o odročení jednání alespoň o jeden týden.

[9] Jednání dne 10. 12. 2019 se konalo, krajský soud v návěti označeným rozsudkem žalobu zamítl.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[10] Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost spojenou s návrhem na přiznání odkladného účinku. Namítla, že jí v řízení před krajským soudem bylo upřeno právo na kvalifikované zastoupení (§ 35 s. ř. s.), neboť krajský soud k odůvodněné žádosti jejího tehdejšího zástupce A. V. neodročil jednání nařízené na 10. 12. 2019 a navíc při tomto jednání meritorně rozhodl. Zmocněnec stěžovatelky podal žádost o odročení dne 5. 12. 2019 (správně dne 6. 12. 2019 – pozn. Nejvyššího správního soudu) a ještě dne 9. 12. 2019 k dotazu krajského soudu popsal, že se necítí být zdravotně způsobilý k cestě z Českých Budějovic k soudu do Plzně ani k účasti na samotném jednání. Zmocněnec uvedl jako důvod akutní ataku Crohnovy choroby v podobě koliky, přičemž svůj zdravotní stav doložil aktuální lékařskou zprávou. Stěžovatelce není známo, z jakého důvodu nesneslo projednání její věci časového odkladu, ostatně ani sám krajský soud neuvedl žádný důvod.

[11] Stěžovatelka uvedla, že její tehdejší zástupce byl s věcí detailně seznámen a již dříve jí vypomáhal. Stěžovatelka hovoří a rozumí česky v běžných životních situacích, nikoliv však ve specializovaném soudním řízení. V České republice vždy vykonávala práci v dělnických profesích, má přirozený ostych při jednání s úřady.

[12] Stěžovatelka se dále obsáhle vyjádřila i k věcnému posouzení své žaloby krajským soudem.

[13] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[14] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti nejprve hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a je tedy projednatelná.

[15] Kasační stížnost je důvodná.

[16] Dříve, než by se Nejvyšší správní soud zabýval námitkami stěžovatelky vůči meritorním závěrům rozsudku krajského soudu, musí se zabývat tvrzeným důvodem kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Podle tohoto ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené „*nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít tato vada za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé*“. Podle tvrzení stěžovatelky krajský soud jednal a rozhodl v nepřítomnosti zástupce stěžovatelky, třebaže se tento zástupce řádně a včas omluvil ze zdravotních důvodů a požádal o odročení jednání.

[17] Podle § 49 odst. 1 s. ř. s. nařídí předseda senátu krajského soudu rozhodujícího ve správním soudnictví jednání a předvolá k němu účastníky tak, aby měli k přípravě alespoň deset pracovních dnů; o jednání vyrozumí osoby zúčastněné na řízení.

[18] Podle § 49 odst. 3 s. ř. s. neúčast řádně předvolaných účastníků nebrání projednání a skončení věci, nejsou-li důvody pro odročení podle § 50 s. ř. s.

[19] Podle § 50 s. ř. s. může být jednání z důležitých důvodů odročeno; soud může odročit jednání též tehdy, jestliže to účastníci shodně navrhnou.

[20] Judikatura Nejvyššího správního soudu dovodila, že nevyhovění řádné žádosti o odročení jednání je vadou řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonnost rozhodnutí ve věci samé, a tedy kasačním důvodem podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Odkázat lze např. na rozsudek ze dne 17. 2. 2005, č. j. 2 Afs 5/2005 – 96 nebo na rozsudek ze dne 29. 9. 2004, č. j. 5 Ads 63/2003 – 35, přičemž v posledně jmenovaném případě Nejvyšší správní soud dokonce nepřihlédl ani k tomu, že se soudce dozvěděl o důvodech odročení jednání až po jeho skončení.

[21] Je tedy třeba posoudit, zda jednání dne 10. 12. 2019 proběhlo v souladu se zákonem, přesněji řečeno, zda neodročení jednání bylo v souladu s § 50 s. ř. s. Právo na projednání věci před soudem, čítaje v to i právo na osobní účast na jednání soudu a právo při tomto jednání tvrdit skutečnosti, navrhnout důkazy a předkládat právní argumenty, je jedním ze základních pilířů práva na spravedlivý proces a jako takové je zakotveno jak v ústavním právu vnitrostátním, tak v mezinárodních úmluvách o lidských právech [čl. 38 odst. 2 věta první Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), čl. 6 odst. 1 věta první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 14 odst. 1 věta druhá Mezinárodního paktu o občanských a politických právech].

[22] Odepřít právo osobní účasti na jednání soudu proto lze jen výjimečně; jedním z takových důvodů by mohlo být, pokud účastník řízení či jeho zástupce svým chováním svou neúčast způsobí a zavíní, a to z důvodů, které nelze omluvit. V těchto intencích je nutno vykládat § 50 s. ř. s.: jednání musí být podle tohoto ustanovení odročeno vždy, pokud existuje důležitý důvod, přičemž za důležitý důvod bude nutno považovat nemožnost účastníka nebo jeho zástupce zúčastnit se jednání z omluvitelných důvodů. Soud zde nemá možnost volby a za splnění předpokladu existence důležitého důvodu odročit jednání vždy musí; právě takto

a nikoli výlučně za použití gramatického výkladu nutno vykládat slovo „může“, obsažené v tomto ustanovení. Soud nicméně posuzuje, co je onen důležitý důvod.

[23] Ze soudního spisu krajského soudu vyplývá následující: Tehdejší zástupce stěžovatelky požádal dne 6. 12. 2019 o odročení jednání nařízeného na 10. 12. 2019 od 9:00 hodin z důvodu náhlého zhoršení zdravotního stavu – Crohnovy nemoci, kterou trpí. Téhož dne byla krajskému soudu doložena také plná moc ze dne 28. 11. 2019. Na základě výzvy soudu ze dne 9. 12. 2019 stěžovatel lékařskou zprávou doložil, že se jeho zdravotní stav zhoršil v důsledku dietní chyby, trpí průjmem, má nařízenou dietu a klidový režim. Navzdory předložení lékařské zprávy soud následně zmocněnce ještě vyzval, aby neprodleně specifikoval, jaké zcela konkrétní skutečnosti mu brání účastnit se soudního jednání. V e-mailovém doplnění své žádosti ze dne 9. 12. 2019 v 17:29 hodin zástupce stěžovatelky uvedl, že se necítí být způsobilý k účasti při jednání, a to jednak z důvodu cesty k soudnímu jednání dlouhé 140 km, jednak kvůli časté potřebě návštěvy toalety. Současně vyslovil obavu, že i při samotném jednání by jeho postavení bylo značně oslabené a nemohl by dostatečně hájit práva stěžovatelky. Po tomto sdělení již soud se zástupcem stěžovatelky dále nekomunikoval, o tom, že jeho omluvu nepovažuje za důvod pro odročení jednání, jej neinformoval a jednání dne 10. 12. 2019 proběhlo bez účasti stěžovatelky i jejího zástupce.

[24] Jak vyplývá ze zvukového záznamu z jednání dne 10. 12. 2019, krajský soud nejprve konstatoval, že při jednání není přítomen nikdo za stranu žalující. Poté sdělil, že stěžovatelka v pátek dne 6. 12. 2019 sdělila soudu, že je zastoupena obecným zmocněncem, který uvedl zdravotní důvody pro odročení jednání. Krajský soud následně se zástupcem stěžovatelky komunikoval a neshledal, že by byl prokázán důvod pro odročení jednání. Proto omluvu zástupce žalobkyně neuznal a jednal v nepřítomnosti žalobkyně.

[25] Z obsahu soudního spisu krajského soudu muselo být podle Nejvyššího správního soudu zřejmé, že stěžovatelka žádá o odročení jednání poprvé za celý průběh řízení před krajským soudem a že po dobu tohoto řízení nečinila ani žádné jiné kroky, které by bylo možno považovat za snahu způsobovat průtahy v řízení. Plná moc a žádost o odročení jednání, obě předložené soudu čtyři dny před termínem jednání, mohly přesto vyvolat pochybnost o tom, zda se ze strany stěžovatelky nejedná o obstrukční krok, a proto bylo správné, že krajský soud požadoval po zástupci stěžovatelky bližší informace k nemožnosti účastnit se jednání. Zástupce stěžovatelky měl však snahu soudu vyhovět v jeho doplňujících dotazech a reagoval neprodleně, jakkoliv lze mít pochybnost i o tom, zda požadavek krajského soudu na „*konkrétní specifikaci, jaké zcela konkrétní skutečnosti*“ brání zástupci stěžovatelky v účasti na soudním jednání, lze ještě vůbec považovat za adekvátní v situaci, kdy byla krajskému soudu známa jak lékařská diagnóza zástupce stěžovatelky, tak akutní průjmovitý průběh jeho obtíží. Krajský soud tedy neměl na základě informací, které v řízení získal, žádný důvod se domnívat, že omluva zástupce stěžovatelky je účelové povahy, vedená snahou prodlužovat soudní řízení.

[26] Nemoc zástupce stěžovatelky, jež byla řádně a včas oznámena soudu spolu s jeho žádostí o odročení nařízeného jednání, představuje podle Nejvyššího správního soudu bezpochyby omluvitelnou překážku pro jednání a je důležitým důvodem, pro nějž lze ve smyslu § 50 s. ř. s. jednání odročit. Nejvyšší správní soud si je vědom, že posouzení uplatňovaných důvodů pro odročení jednání je plně v kompetenci soudu, který ve věci jedná, avšak musí být brán zřetel na práva účastníků řízení, k nimž nepochybně právo na projednání věci v jejich přítomnosti patří. Proto měl krajský soud za dané procesní situace nařízené jednání odročit.

[27] Pokud tak soud neučinil a za daných skutkových okolností, tedy když si po zamítnutí žádosti o ustanovení zástupce stěžovatelka pro nařízené jednání obstarala obecného zmocněnce, který následně požádal z doložených zdravotních důvodů o odročení jednání, nechal jednání

pokračování

proběhnout a meritorně při něm rozhodl, závažným způsobem porušil stěžovatelčino právo zakotvené v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny a procesně zakotvené zejména v § 49 odst. 1, odst. 3 a § 50 s. ř. s.

[28] Právo na projednání věci v přítomnosti účastníka není v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny zakotveno samoučelně – jejím smyslem a účelem je zajistit, aby soud přinejmenším v jedné soudní instanci s účastníkem vešel či mohl vejít (požaduje-li to účastník) v osobní kontakt a aby účastník mohl soudu bezprostředně a přímo sdělit svoji verzi toho, co je předmětem rozhodování, a poukázat na skutečnosti svědčící ve prospěch této verze, a to i v případě, že soud na základě dosud získaných informací z vyjádření účastníků a ze správního spisu má za to, že účastník soudu žádnou relevantní informaci neposkytne.

[29] Za této procesní situace se již Nejvyšší správní soud nezabýval námitkami stěžovatelky směřující proti meritornímu posouzení její žaloby. S ohledem na to, že řízení před krajským soudem neproběhlo řádně, není možné nyní rozsudek krajského soudu věcně přezkoumat.

[30] Na závěr Nejvyšší správní soud konstatuje, že o věci rozhodl bezodkladně, a proto se návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti stal bezpředmětným.

IV. Závěr a náklady řízení

[31] Řízení předcházející vydání napadeného rozsudku bylo tedy zatíženo vadou, která mohla mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé. Jelikož je kasační stížnost důvodná, zrušil Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věty první s. ř. s.). V něm bude krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[32] Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. června 2020

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu